

PREDIK NIET

een eenakter met teksten uit de boeken Spreuken, Prediker en Hooglied

LUUK HOEDEMAEKERS

PERSONAGES

- **SICHAR**, acteur, in het zwart gekleed, partner van Darda
- **DARDA**, actrice, in het zwart gekleed, partner van Sichar
- **DAVID**, een jongen, in het wit gekleed
- **JEMIMA**, een meisje, in het wit gekleed
- **KOOR**, in het wit gekleed

KOOR Wij willen juichen, ons met jullie verblijden, wij willen zingen van jullie liefde, zoeter dan wijn: iedereen moet wel van jullie houden. Eet dan, vrienden, eet en drink en word dronken van liefde.

SICHAR Is het eten klaar? Ik heb honger.

DARDA Bijna. Nog even geduld.

DAVID Wat ben je mooi, mijn vriendin, wat ben je mooi. Hoe bekoorlijk zijn je wangen tussen de oorhangers, hoe bekoorlijk je hals met de snoeren. Ik zal gouden hangers voor je laten maken met zilveren balletjes.

JEMIMA Je bent mooi, mijn lief, en zo zoet. Overstelp mij met de kussen van je mond, je liefkozingen zijn zo zoet. Je zalven zijn zo heerlijk om te ruiken, de klank van je naam is als rijk parfum; daarom hebben de meisjes je zo lief.

SICHAR Ik laat je nu al bijna een jaar lang een half uur voor het einde van de repetitie naar huis gaan om je de tijd te geven iets fatsoenlijks op tafel te kunnen zetten en nog altijd lukt het je niet.

DARDA Ik doe mijn best.

SICHAR Geloof verdomme wat meer in jezelf.

DARDA Ja.

KOOR Eet vrienden, en drink en word dronken van liefde.

SICHAR Je moet van de sherry afblijven, dat heb ik je al gezegd.

DARDA Misschien wil ik erachter komen of in de dwaasheid het geluk ligt waar mensen zo naar snakken.

SICHAR Verstandig met drank omspringen is geen dwaasheid.

DARDA Je weet wel beter.

SICHAR Je moet je eigen problemen niet op mij proberen te projecteren. Dat pik ik niet.

DARDA Bij wie zijn er onnodige wonden?

KOOR Kijk hoe rood de wijn is, hoe hij je toelacht in de beker, hoe hij vlot naar binnen glijdt.

SICHAR En, heeft je onderzoek al iets opgeleverd?

DARDA Ja, dat drank kan bijten als een slang en gif kan spuiten als een adder, dat hij mijn ogen vreemde dingen helpt te zien en mijn hart verdorven taal doet spreken.

SICHAR Dat had ik je zo ook wel kunnen vertellen. Waarom stop je niet gewoon met drinken?

DARDA Je begrijpt het niet, Sichar. Ik wilde me even jou gelijke voelen, maar het is me niet gelukt.

SICHAR Mijn gelijke? Ik probeer alleen te genieten van mijn eten en mijn drinken omdat dat het enige is wat ik nu heb en niemand me kan laten genieten van wat er na me komt. Laat me toch vrolijk zijn.

DARDA Jij kan niet drinken met een opgewekt hart. Waarom stop jij niet gewoon met drinken? De drank spot met je, Sichar. Hij is een lawaaimaker en niemand die zich laveloos drinkt is er ooit beter of wijzer van geworden.

DAVID Wat ben je mooi, mijn vriendin, wat ben je mooi! Je ogen achter je sluier zijn als duiven. Je tanden zijn als een kudde schapen die pas geschoren uit het bad komen, twee aan twee, en geen enkele is alleen. Je lippen zijn een lint van purper, je mond is zo bekoorlijk, je wangen achter je sluier zijn als het hart van een granaatappel^a.

JEMIMA Ik ben ziek van liefde.

SICHAR Ik vraag niet meer dan, nu het nog kan voor de tijd die me nog rest onder de zon, alleen maar te kunnen genieten van alles wat ik met al mijn zweten en zwoegen bereikt heb. Stoort je dat zo erg?

DARDA Wat jij bereikt hebt?

SICHAR Dat is meer dan jij kan zeggen.

DARDA Wat jij bereikt hebt.

SICHAR Ik heb toneelstukken geschreven. Ik heb er vertaald. Ik heb toneelstukken geregisseerd. Ik heb rollen gespeeld. Ik heb Hamlet gespeeld.

DARDA Wat jij bereikt hebt. Waarom gebruik jij je talenten niet werkelijk? Het doet me pijn je zo te zien. Je spartelt niet eens meer, terwijl je weet dat het water zich boven je hoofd gaat sluiten. Vergooi je toch niet, vermooi jezelf.

SICHAR Misschien is de droom te klein.

DARDA Of heb je hem jezelf ontstolen. Alleen dode vissen zwemmen met de stroom mee.

DAVID Je borsten zijn twee welpen, de tweeling van een gazel, weidend tussen de lelies. Je bent volmaakt schoon, mijn vriendin, zonder enig gebrek. Hoe welgevormd zijn je voeten in je sandalen, prinses! De ronding van je heupen is als een halssnoer, gemaakt door een kunstenaar. Je navel is een ronde kom: moge de gekruide wijn er niet ontbreken. Je schoot is als een tarwehoop, door lelies omgeven.

SICHAR Realiteit en droom leiden toch naar dezelfde schreeuw, naar dezelfde lach, naar dezelfde traan. Dat begrijp ik niet.

DARDA Dat wil je niet begrijpen.

SICHAR Wat is dan ons doel?

DARDA Ik ken het niet, wel de weg erheen. Hij leidt langs de mens naar de mens. Het is de weg die ik vrijwillig ga en jij meestal noodgedwongen gaat. Je ontloopt de ervaring, Sichar, je zoekt haar niet, stelt je er ook niet voor open en ontzegt jezelf zo je eigen loutering. Drink het water dat opwelt in je eigen hart en schenk het uit. Al de rest, geld, macht, aanzien, titels, is bijzaak.

SICHAR Ben jij dan nooit blij geweest met hetgeen we ons door ons werk konden veroorloven?

DARDA Toch wel, maar ik weet wel zeker dat we ons daarbij niet altijd door ons inzicht hebben laten leiden en dat we dikwijls over het hoofd hebben gezien wat werkelijk belangrijk is.

SICHAR Zeg jij, uitgerekend jij, me nu dat materiële onafhankelijkheid niet deugt?

DARDA Dat zeg ik niet.

SICHAR Wat zeg je dan wel?

DARDA Dat het soms voldoende is alleen de zon te kunnen zien.

DAVID Hoe mooi ben je, mijn liefste, hoe bevallig en bekoorlijk. Je gestalte is zo slank als een palm, je borsten zijn als druiventrossen. Ik denk bij mezelf: ik klim in die palm en pluk zijn dadels. Laat je borsten voor mij zijn als de trossen van de wijnstok, de reuk van je adem als de geur van kweeappels^b, en je mond als zoete wijn.

DARDA Als je uit bent op geld dan heb je nooit genoeg en als je rijkdom najaagt wil je toch altijd meer.

SICHAR En toch treft eenzelfde lot iedereen.

DARDA Daarom is de mens steeds uit op kwaad en zit zijn hoofd vol dwaze gedachten.

KOOR IJl en ijdel, alles is ijdel.

JEMIMA De wijn moet vloeien voor mijn lief, naar binnen druppelen tussen zijn lippen en tanden.

DARDA Stop met op het punt te staan om te gaan leven, maar leef! Zolang je leeft is er nog hoop.

SICHAR Ja, levenden weten tenminste nog dat ze doodgaan, doden weten helemaal niets meer. Zelfs hun naam wordt vergeten.

DARDA Haast je maar niet met sterven, er is plaats genoeg.

SICHAR Ik wil niet sterven, ik wil ook niet leven, ik wil me, denk ik, ergens tussenin begeven, twijfelend tussen het uitzicht op de dood en de mogelijkheid om het leven te grijpen.

DARDA Denk je.

SICHAR Het is zo slecht nog niet om het ene vast te houden en het andere niet los te laten.

DAVID Je hebt me van mijn zinnen beroofd, mijn zuster, mijn bruid. Je hebt me van mijn zinnen beroofd met één blik van je ogen, met één kraal van je snoer! Hoe heerlijk zijn je liefkozingen, mijn zuster, mijn bruid. Hoeveel zoeter zijn je liefkozingen dan wijn; de geur van je zalven gaat alle reukwerk te boven! Van honing druipen je lippen, mijn bruid, honing en melk is het onder je tong.

SICHAR De hond van de buren blaft weer.

DARDA Je kan van een hond moeilijk iets anders verwachten, denk je ook niet?

JEMIMA Mijn lief is naar zijn tuin gegaan, naar zijn balsemgaard^c, om daar te weiden en er lelies te plukken. Ik ben van mijn lief en mijn lief is van mij; hij weidt tussen de lelies.

SICHAR Je weet wat ik bedoel.

DARDA Je gaat er van uit dat ik dat weet. Waarom spreek je je niet gewoon uit?

DAVID Ik ben al in mij tuin, mijn zuster, mijn bruid, ik vergaar er mijn mirre^d en balsem, ik eet er mijn honingraat, ik drink er mijn wijn en mijn melk.

SICHAR De hond van de buren blaft weer.

DARDA Het is een hond, Sichar.

JEMIMA Steek op, noordenwind, kom, zuidenwind, en blaas over mijn tuin, dat mijn geuren zich verspreiden! Moge dan mijn lief genieten van de kostelijke vruchten.

SICHAR Hij enerveert me.

DARDA Let er niet op.

SICHAR Ik kan er niet ‘niet op letten’.

DARDA Omdat je nog niet met jezelf in het reine bent. Nog lang niet.

DAVID Jij die in je tuin vertoeft, laat mij je stem weer horen, je stem die mannen betovert.

SICHAR Jij dan wel?

DARDA Kan iemand dat ooit zijn? Kan iemand die de reis naar zichzelf is begonnen ze ooit voltooien of zelfs maar afbreken?

SICHAR Je verbaast me. Je zelfgenoegzame glimlach doet anders vermoeden.

KOOR Vang ons de vossen, de geniepige vossen, die de wijngaard vernielen, onze wijngaard die in bloei staat.

DARDA Je geniet er nog altijd van om jezelf te misleiden.

SICHAR Genieten? Ik? Dat is lang geleden.

JEMIMA Ons rustbed is het frisse groen en de binten van ons huis zijn van cederhout, de wanden van cypressen.

DARDA Ik kan je niet verbieden jezelf in de weg te staan. Ik kan je alleen maar vertellen dat er nog andere wegen zijn.

SICHAR Verscholen.

DARDA Nee, niet verscholen. Je draait weer cirkeltjes in je eigen gedachten.

DAVID Zoals mijn duifje, mijn schoonste, is er maar één, zoals zij de enige was voor haar moeder, de lieveling van wie haar baarde. Gelukkig prijzen haar de meisjes die haar zien.

SICHAR Jij die alles schijnt te weten, vertel me, hoe raak ik er dan uit?

DARDA Wat dacht je van actie, Sichar? Ga op zoek, droog niet uit tussen de vier muren van je theater. Wie alleen maar op de wind let komt nooit aan zaaien toe en wie naar de wolken blijft kijken komt niet tot oogsten.

SICHAR Waarom zou ik? Zeg me dan tenminste waarom, er is toch niets nieuws onder de zon. Wat krom is krijg je niet recht en wat ontbreekt kan je niet meetellen.

KOOR Alles is ijdel. Alles is ijdel en grijpen naar wind. Als de wolken vol zitten gieten ze regen uit over het land.

DARDA Heb je er al eens aan gedacht om van zon te veranderen?

SICHAR Ooit, ooit zal ik wel van zon veranderen, ja.

DARDA Wolken en wind en toch geen regen. Ga op pad, Sichar, nu, maar stap niet te vlug. Sta soms stil en laat je dan verrassen, kies en omarm hetgeen je kiest. Stop met je leven te vullen, maar voed het onderweg en maak vooral niet de fout om het einde van de reis als doel op zich te kiezen. Het eindstation is niet belangrijk, wel het reizen.

SICHAR Je weet dat ik niet van reizen hou. Het klinkt zo opgelegd.

DARDA Vergis je niet, reizen is geen trieste bezigheid om ons mee af te tobben.

SICHAR En waar ergens moet ik die reis van jou beginnen?

DARDA Het is ieders eigen reis. Om te beginnen zou je kunnen afdalen in jezelf, vooraleer je je met wie of wat dan ook verbindt. Daal af in jezelf, ontsteek er vonken en ga bij het licht van die vonken op zoek naar datgene wat ons bestaan overstijgt. Verstop je angst voor plotse schrik en misloop het leven niet.

SICHAR Waar kom ik dan uit?

DARDA Ik weet het niet, hoe zou ik het ook kunnen weten? De wind draait naar het zuiden en draait naar het noorden. Hij draait en draait en waait, en telkens keert hij op zijn draaien terug. Hij kan een boom naar het zuiden of naar het noorden doen vallen, maar zoals de boom valt blijft hij liggen.

SICHAR En er valt geen zucht aan toe te voegen of geen ademtocht van af te dingen.

KOOR IJl en ijdel, alles is ijdel. Alles is ijdel en grijpen naar wind.

DARDA Niemand heeft ooit de wind in zijn handen gevat. Dat heb ik bij mijn zoeken naar inzicht en wijsheid geleidelijk ontdekt.

SICHAR Jij gebruikt woorden tegen mij om voor jezelf je eigen waarheden te bewijzen, maar je hebt mij daarbij niet nodig.

DARDA Je begint opnieuw. Stop ermee.

JEMIMA Ik heb mijn bed gespreid en het bedekt met kleurige weefsels van Egyptisch linnen. Ik heb mijn rustbed besprenkeld met mirre, aloë^e en kaneel^f. Kom, laten wij ons aan liefkozingen bedrinken, tot de morgen toe, laten wij samen genieten van de liefde.

DARDA Je bent vrij om te genieten, besef je dat dan niet? Er is niemand om je dat te beletten, alleen jijzelf. Waarom het respect en de goedkeuring van anderen nalopen? Die krijg je pas als je als vrij mens je eigen beslissingen neemt en er ook voor uit durft komen.

JEMIMA Dan trekken we 's morgens vroeg de wijngaarden in om te zien of de wijnstok al uitbot, of de knoppen zijn opengebrosen en de granaatbomen al bloeien. Dan zal ik je weer met liefkozingen overstelpen.

SICHAR Bespaar me je verhaaltjes.

DARDA Verhaaltjes? Zelfs al zijn het maar verhaaltjes, dan zou juist jij, acteur, verhalenverteller bij uitstek, ze naar hun werkelijke waarde moeten kunnen schatten.

SICHAR Verhalen blijven verhalen, meer niet.

DARDA Luister. Luister dan toch. Alleen jouw aandacht geeft hen hun kracht.

JEMIMA De liefdesappelen geuren reeds en boven onze deur hangen de kostelijkste vruchten, jonge vruchten en oude, die ik bewaard heb voor jou, mijn lief.

SICHAR Jij bent soms zo vlug van tong en nooit te zuinig met omfloerste woorden.

DARDA Kan je dan nooit eens met me meegaan, zelfs niet heel even?

SICHAR God weet dat ik het geprobeerd heb.

DARDA Durf jij de naam van God nog uit te spreken?

SICHAR Jij hebt er zeker niet het alleenrecht op.

DARDA Heb ik dat beweerd? Stop asjeblief met te proberen om mijn woorden naar jouw hand te zetten. Ik ken die tactiek van je.

SICHAR 'Wie laat wie nu uit?'

DAVID Een gesloten hof ben je, mijn zuster, mijn bruid, een gesloten hof, een verzegelde bron. Je staat in bloei als een lusthof vol granaatbomen met kostelijke vruchten, vol hennabloemen^g en nardusplanten^h, nardus en saffraanⁱ, kalmus^j en kaneel, allerlei wierookbomen^k, mirre en aloë, de fijnste geurige kruiden. Je bent een bron in een tuin, een fontein van levend water.

DARDA Ik zou niet mogen lachen, Sichar, maar je staat op dit moment veel verder van jezelf dan ik ooit van jou gestaan heb. Begrijp je me? Nee, je kan me niet begrijpen, nu niet.

SICHAR Reken je me dat als een fout aan?

DARDA Nee, maar het tekent je. Een dode vlieg bederft zelfs het beste parfum.

SICHAR Je kwetsende woordspelingen maken me kwaad.

DARDA En jouw vriendelijke antwoorden doen mijn woede zeker wijken.

SICHAR We vullen elkaar perfect aan, is het niet?

DARDA Tegengestelden kunnen nu eenmaal niet zonder elkaar. Net zomin als er licht bestaat zonder duisternis, hoe zwart ze ook mag zijn, is er liefde zonder haat.

SICHAR Is er geen ik zonder jij?

DARDA Soms denk ik dat je me met opzet kwetst om je schuldgevoel te vergroten en zo zelf beter te kunnen lijden.

SICHAR Ik heb geen medelijden nodig.

DARDA Dat bedoelde ik ook niet.

SICHAR Wat bedoel je dan?

DARDA Je vraag- en antwoordspelletjes maken je zo onaanspreekbaar, Sichar.

SICHAR Sommige vrouwen zijn volgens mij nog erger dan de dood. Ze zijn een vangnet, hun hart is een val en hun handen zijn boeien.

DARDA Daag je me uit? Ik verwittig je, je kan me niet aan. De lawine die je uitlokt zal je bedelven. Je zal je verstrikken in je eigen woorden.

SICHAR Let op wat je zegt.

DARDA Je perst je lippen weer samen.

SICHAR En dat betekent volgens jou?

DARDA Dat je weer klaar staat met je oordeel.

SICHAR Als het gefundeerd is zou je daar geen enkel probleem mee mogen hebben.

DARDA Je beseft toch wat je net gezegd hebt?

SICHAR Ik vermoed van wel, maar misschien ben ik nog niet helemaal uitgeslapen, dus neem het me niet kwalijk.

DARDA Heel subtiel hoe jij mij probeert te sturen.

SICHAR Aan scherpzinnigheid heb je nog steeds niets ingeboet.

DARDA Dus je bent vannacht niet thuis gekomen.

SICHAR So what?

JEMIMA Ik slaap, maar mijn hart is wakker, en op mijn bed zoek ik mijn zielsbeminde, maar hoe ik ook zoek, ik vind hem niet. Dan hoor ik mijn geliefde kloppen.

DAVID Doe open, mijn zuster, mijn vriendin, mijn duifje, mijn schoonste. Mijn hoofd is nat van de dauw, mijn lokken zijn vochtig van de nachtelijke nevels.

DARDA Je was bij haar.

KOOR Van honing druipen de lippen van de vreemde vrouw en haar verhemelte is gladder dan olie.

JEMIMA Maar ik heb mijn kleed al uitgetrokken, moet ik mij weer aankleden? Ik heb mijn voeten gewassen, moeten ze weer vuil worden? Ik sta op om de deur te openen voor mijn lief, maar mijn lief is weg, verdwenen.

KOOR Waar is uw lief dan heengegaan, schoonste der vrouwen? Welke richting is hij ingeslagen? Dan zullen wij hem samen met u zoeken.

DARDA Was je bij haar?

KOOR Vang ons de vossen, de geniepige vossen, die de wijngaard vernielen, onze wijngaard die in bloei staat.

JEMIMA Ik doorkruis de stad, zoek op pleinen en in straten naar mijn zielsbeminde, maar hoe ik ook zoek, ik vind hem niet. 'Kom, mijn lief, voor de morgenbries opsteekt en de schaduwen vlieden; wees als de gazel of het hertejong, op de bergen aan de horizon'. Ik roep naar hem, maar er komt geen antwoord. Dan kom ik de wachters tegen die de stad doorkruisen: 'Hebt u mijn zielsbeminde gezien?'

DARDA Geef dan toch het antwoord waar je mij om laat vragen.

JEMIMA Nauwelijks ben ik ze voorbij, of daar vind ik mijn zielsbeminde. Ik pak hem vast en laat hem niet meer los voor ik hem binnengeleid heb in het huis van mijn moeder, in de kamer van haar die mij het leven schonk.

SICHAR Ja, ik was bij haar.

KOOR Gestolen water is lekker en heimelijk gegeten brood smaakt heerlijk.

DARDA Dank je voor je eerlijkheid.

SICHAR Ik ben altijd eerlijk tegen je geweest.

DARDA Dat mag ik toch hopen.

SICHAR Bijna altijd.

DARDA Het brood van de leugen smaakt niet slecht.

KOOR Wat onderscheidt uw lief van ieder ander, schoonste der vrouwen? Wat onderscheidt uw lief van ieder ander?

JEMIMA Mijn lief is blank en blozend, onder tienduizend anderen is hij te herkennen. Zijn hoofd is van het zuiverste goud, zijn lokken zijn dadelristen, ravenzwart. Zijn ogen zijn duiven aan stromende beken, die zich wassen in melk en baden in overvloed. Zijn wangen zijn een balsemgaard, torens van reukwerken. Zijn lippen zijn lelies, zij druipen van vloeibare mirre. Zijn mond is een en al zoetheid. Hij is de aantrekkelijkheid zelf. Mijn lief is als een zakje mirre dat rust tussen mijn borsten. Een tros hennabloemen is mijn lief voor mij. Als een kweeboom tussen het wilde hout, zo is mijn lief onder de jonge mannen. Ik smacht ernaar in zijn schaduw te zitten; zijn vrucht is zoet voor mijn mond. Zo is mijn lief, zo is mijn vriend. Ik ben een muur en mijn borsten zijn de torens. Daarom ben ik in zijn ogen de stad waar men vrede vindt.

DARDA Waarom was je bij haar?

SICHAR Stop je dan nooit met vragen?

DARDA Niet vooraleer ik antwoorden gekregen heb.

SICHAR Antwoorden heb je niet nodig, die kun je overslaan. Het zijn alleen de vragen die nog tellen.

DARDA Verstop je niet achter halve filosofische waarheden, Sichar. Antwoorden zijn er altijd, ze moeten bestaan, zeker, misschien zelfs juist dan, als ze voor de zoeker of voor diegene die ze probeert te verbergen minder aangenaam zijn. Voer geen schijngevechten tegen mij, Sichar. Ik ken je veel te goed.

SICHAR Je kent me niet.

DARDA Oh ja, ik ken je wel. De dingen die je nooit over jezelf vertelde, vertelden me meer dan de dingen die je me wel vertelde. Naar de buitenwereld lijkt je sterk en geen inspanning is je te gering om die schijn op te houden, maar in werkelijkheid is het je zwakheid die je beschermt en afschermt voor anderen. Het masker dat je misschien onbewust probeert te tonen is geen masker, maar een laagje afblottend vernis.

SICHAR Je praten lijkt soms op dolksteken.

DARDA Maar ze komen in ieder geval van verstandige lippen, de mijne. Ik heb het altijd geweten, van jou en haar. Vanaf het allereerste moment, al deed je nog zo onbeholpen je best om te proberen het voor mij te verbergen.

DAVID Ik bezweer u, bij de gazellen en bij de hinden in het veld: wek mijn geliefde niet, maar laat haar sluimeren zolang ze wil.

KOOR Wek zijn geliefde niet, maar laat haar sluimeren zolang ze wil.

DAVID Als een lelie onder de doornen, zo is mijn vriendin onder de meisjes.

SICHAR Ik wil je niet kwetsen.

DARDA Je ergert me alleen maar.

SICHAR Ook dan nog spijt het me.

DARDA Waarom spijt?

SICHAR Het is een vraag om vergeving.

DARDA Vergeving voor wat?

SICHAR Voor het gebrek aan aandacht, aandacht die ik je toen niet geven kon.

DARDA Het is er eerder de bevestiging van.

KOOR Vang ons de vossen, de geniepige vossen, die de wijngaard vernielen, onze wijngaard die in bloei staat.

SICHAR Ik weet dat ik je pijn gedaan moet hebben.

DARDA Pijn? Verdriet? Ik probeerde de jaloezie niet toe te laten. Heel even ben ik blijven hopen, heel even maar.

DAVID Sta nu op, mijn liefste, kom toch mijn schoonste. Kijk maar, de winter is heen, de regentijd voorgoed voorbij, op het veld staan weer bloemen; de tijd om te zingen breekt aan; de roep van de tortel klinkt over het land. De

vijgeboom draagt zijn eerste vruchten al, en wat ruikt de bloeiende wijnstok heerlijk.

DARDA Maar je bedroog jezelf meer dan je mij bedroog.

DAVID Sta op, mijn liefste, kom toch, mijn schoonste! Mijn duif, verscholen in de spleten van de rots, in de holten van de bergwand, laat mij je gezicht zien, laat mij je stem horen, want je stem is mooi, je gezicht zo lieflijk!

DARDA Je slikte je eigen verzinsels maar al te graag.

JEMIMA Kom mijn lief, laten we naar buiten gaan, laten we overnachten in de dorpen.

DAVID Onder de kweeappelboom heb ik je gewekt, daar waar je moeder je ontving, daar waar zij die je baarde je ontvangen heeft.

DARDA Hou je niet meer van mij?

SICHAR Nee.

DARDA Je hebt nooit van mij gehouden.

SICHAR Toch wel.

DARDA Nee. Geen enkel gebaar, geen enkel woord, zelfs niet je manier van kijken was een bevestiging van het tegendeel. Je was alleen maar verliefd en je bent op de drempel blijven staan. De stap voorbij heb je nooit durven zetten.

SICHAR Wat bazel je toch allemaal? Natuurlijk heb ik van je gehouden. Eens. Je was het buitenste van mijn binnenste.

DARDA Wat trok je dan in mij zo aan?

SICHAR Het waren je ogen. Ik wou erin springen en erin verdrinken.

DARDA Alleen maar mijn ogen, meer niet? Schoonheid van ogen is zo vluchtig.

SICHAR Toen wij elkaar ontmoetten was de wereld voor mij plots niet meer dezelfde.

DARDA Dat gebeurt altijd als twee mensen zich verenigen, Sichar. Wij waren geen uitzondering.

SICHAR Toch voelde ik het zo aan.

DARDA Niets menselijks was ons vreemd.

SICHAR Je spot ermee.

DARDA Ik zou niet durven.

SICHAR Ik zou mezelf voorbij gelopen zijn om je te geven wat je me vroeg.

DARDA Ja, ik weet het. Je klampte je aan mij vast. Er zat een andere wereld in je hoofd. Je had je fantasie over mij ontgrendeld maar je kon ze niet hanteren, ze sloeg wonden in je hart.

SICCHAR Jij sloeg wonden in mijn hart.

DARDA Als je dat zo graag gelooft, beschouw ze dan als tekens van mijn trouw.

SICCHAR Jij was zoveel sterker.

DARDA Dacht je. Maar je zag niet in dat ik er zo een behoefte aan had om in jou te geloven.

SICCHAR Maar ik had die behoefte niet gecreëerd.

DARDA Achteraf mag ik me gelukkig prijzen dat je haar nooit helemaal opvullen kon.

SICCHAR Dan toch gedeeltelijk?

DARDA Gedeeltelijk wel, ja, tot ze vervaagde. Heel even verving het geloof de behoefte, tot je me ook dat ontnam, nog niet zo lang geleden, alleen besepte ik het nog niet. En vanaf dat moment wou ik alleen nog maar met rust gelaten worden. Ik wou slapen, meer niet. Slapen was toen geen voorrecht meer, maar het werd een bittere noodzaak. In mijn slaap kon ik mijn dromen vlechten in patronen die ik zelf ontwierp.

SICCHAR En ik kon niet tegen de stilte die je slapen me liet.

DARDA Het was de oerhuiver naar de oermoeder die me naar de slaap deed verlangen.

SICCHAR Je kan je niet buiten de tijd bewegen, hoe graag je dat ook zou willen.

DARDA Het is grappig dat juist jij dat tegen me zegt.

SICCHAR Het verstand komt met de jaren.

DARDA En nestelt zich daar waar het geheugen gaten laat.

KOOR Vang ons de vossen, de geniepige vossen, die de wijngaard vernielen, onze wijngaard die in bloei staat.

DARDA Er was een tijd dat we samen konden zingen, dat we samen konden lachen, weet je dat niet meer?

KOOR Wie rijst daar op als de dageraad, schoon als de maan, stralend als de zon en geducht als een leger in slagorde?

SICCHAR Het is tijd.

KOOR Wie komt daar aan uit de woestijn, leunend op de arm van haar lief?

DARDA Ja, er is voor alles een tijd.

KOOR Wat komt daar aan uit de woestijn, gehuld in wolken van rook, van geurige mirre en wierook, van kruiden uit verre landen?

SICCHAR Het is tijd.

DARDA Ja, alles heeft zijn tijd, Sichar. Alle dingen onder de zon hebben hun tijd. Er is een tijd om te baren en een tijd om te sterven, een tijd om te planten en een tijd om wat geplant is te oogsten, een tijd om te verzamelen en te bewaren en een tijd om afstand te doen, een tijd om te zoeken en een tijd om te verliezen, een tijd voor een ontmoeting ...

SICHAR ... en een tijd om afscheid te nemen, is het dat wat je wil zeggen?

KOOR Kom naar buiten, kom naar buiten. Dit is de dag van hun huwelijk, de dag van de vreugde van hun harten.

SICHAR Kijk me niet zo aan.

DARDA Ik kijk je helemaal niet aan. Ik kijk door je heen.

SICHAR Kun je me vertellen wat je ziet?

DARDA Vraag niet naar een bekende weg.

SICHAR Wat zie je?

DARDA Mijn eigen toekomst, niet de jouwe.

SICHAR Wend je ogen van mij af, ze brengen mij in verwarring.

KOOR Wij willen juichen, ons met jullie verblijden, wij willen zingen van jullie liefde, zoeter dan wijn: iedereen moet wel van jullie houden.

SICHAR Schaam je je voor mij?

DARDA Nu niet meer.

KOOR Eet vrienden, en laat de honing uw gehemelte strelen. Eet en drink en word dronken van liefde.

JEMIMA Draag mij als een zegel op je hart, als een zegel aan je arm.

DAVID Sterk als de dood is de liefde.

KOOR Met de onverbiddelijkheid van het dodenrijk sluit zij ieder ander buiten. Haar vonken zijn bliksemschichten, goddelijk vuur. Geen stortvloed van water kan de liefde blussen, geen rivier spoelt haar nog weg.

EINDE

^a Granaatappel, naam voor de oude cultuurplant en voor de oranjevrucht van deze plant. De granaatappel is een gedoornde, 5 tot 8 meter hoge boom of heester met een ronde kroon en leerachtige bladen. De bloemen hebben een uitgeholde bloemas die geheel met vruchtbeginsel vergroeid is. De negen hokken van het vruchtbeginsel zijn meestal in enkele kransen boven elkaar geplaatst en in elk hok zitten veel zaadknoppen. Verder heeft de bloem vijf tot acht kelkbladen, een even groot aantal oranjevruchte vrije kroonbladen en veel meeldraden op de binnenzijde van de

bloemas. De bloemen leveren een rode kleurstof. De vrucht is een bes met veel zaden. Het rode, lichtzure, sappige vruchtvlees wordt al sinds eeuwen gegeten, ook wordt het eruit geperste sap in een vruchtendrank verwerkt. De schil van de onrijpe vruchten levert de rode looistof voor Marokkaans leer. De verpoederde wortel- en stambast kan worden gebruikt tegen lintwormen.

^b Kweeappel, kweepeer. Appel- of peervormige vrucht van de kwee. De kwee is een 3 tot 6 m hoge boom of heester met eironde, gaafrandige, van onderen grijsviltige bladen en alleenstaande, grote bloemen met witte of roze kroonbladen. De kwee is uit Azië afkomstig, maar wordt in België en Nederland aangeplant om haar sierwaarde en ook om de vrucht, waartoe op een onderstam, meestal meidoorn, is geënt. De eetbare vruchten zijn aromatisch en viltig behaard; ze zijn hard en kunnen niet rauw gegeten worden. De kwee schijnt een van de eerste vruchten te zijn die de mens voor de bereiding van gelei en jam heeft gebruikt.

^c Balsem, verzamelnaam voor een groot aantal dun- of dikvloeibare plantaardige producten, met een meestal sterk specifieke geur. Zij bevatten altijd harsen. Voorts bevatten zij etherische oliën, waaraan zij hun vloeibaarheid danken. Meestal gebruikt als uitwendig geneesmiddel.

^d Mirre (vroeger vaak: myrrhe), een welriekende gomhars, in de handel vaak in de vorm van roodbruine korrels, wordt als tinctuur met lepelblad tegen ontstekingen in mond- en keelholte gebruikt, en verwerkt in de parfumindustrie. In oude tijden diende mirre met wierook tot reukoffers en vermengd met oliën als schoonheidsmiddel. In de middeleeuwen behoorde mirre tot de kostbaarste specerijen, o.a. toegepast in mirrewijn.

^e Aloë, planten met dikke, harde, doorgaans stekelig getande bladen, die meestal in rozetten staan op al of niet vertakte, korte of lange stammen. Het ingedikte bladsap van verschillende soorten aloë wordt aloëhars genoemd. Deze hars bevat het zeer bittere laxermiddel aloïne, en werd vroeger gebruikt voor het balsemen van lijken. Het gedroogde sap werd vroeger ook tot poeder vermalen. Deze geelbruine stof werd gebruikt bij de bereiding van gekleurde alcohol- of olievernissen, dat vooral in de middeleeuwen diende om tinblad een gouden tint te geven.

^f Kaneel, een zeer oude, veel gebruikte specerij, die, behalve in spijsen, ook in dranken en wierook wordt verwerkt.

^g Henna, een uit de bladeren van de echte alkanna gewonnen roodgele kleurstof.

^h Nardus, oosterse plant en daaruit bereide kostbare geurstof.

ⁱ Saffraan, tot draadjes gedroogde, geelbruine stempels van de plantensoort *Crocus sativus*, gebruikt als specerij en kleurstof.

^j Kalmoes, waterplant met aromatische wortelstok.

^k Wierook, een gomhars, gewonnen uit enkele boomsoorten van het plantengeslacht *Boswellia*. Bij verbranding ontstaat een welriekende geur. In de antieke wereld werd wierook zowel in het dagelijks leven als in de eredienst gebruikt.